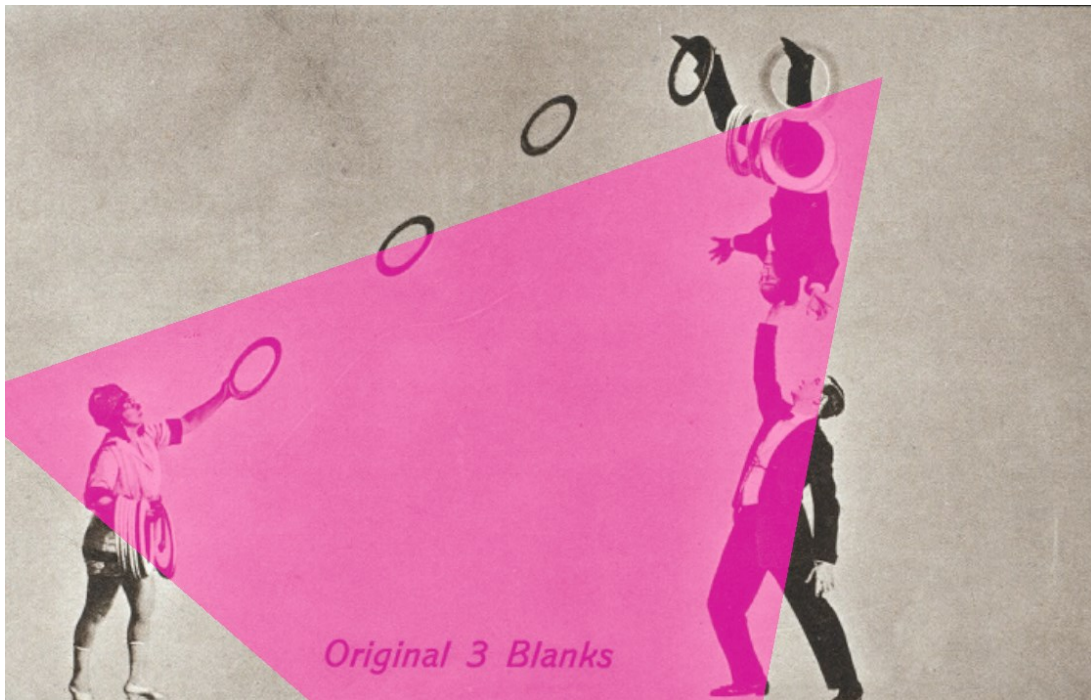

Pasqual Farràs, fabular la vida

LLIBRES / NARRATIVA / 21 MAIG, 2019

Pels volts de Sant Jordi, i amb la sempre saníssima voluntat de fer bullir l'olla, Xavier Aliaga publicava a *El Temps* un article en què diversos crítics assajaven una proposta de cànon narratiu català del segle XXI. Entre la nòmina de «grans» noms com ara Cabré, Barbal, Monzó, Pàmies... —els de sempre, quasi podríem recitar-los com una alineació mítica del Barça— hi apareixia una sola vegada el de Pasqual Farràs, esmentat per Xavier Pla. El filòleg gironí reivindicava el valor d'una obra com *El vigilant i les coses* (Edicions de 1984, 2009), de la qual en ponderava «una prosa inquietant, de reflexió, amb ironia però també tristor».

Pasqual Farràs va néixer a Solsona el 1959 i fa de professor de secundària a Barcelona. Fins ara ha donat a conèixer dues obres singulars i valuoses: *La mort del fabulador* (Quaderns Crema, 1999) i la ja esmentada *El vigilant i les coses*, publicada deu anys més tard. Dues novel·les que demostren el potencial d'un escriptor que crea al marge de modes i (auto)promocions diverses.

La mort del fabulador és, probablement, una de les novel·les d'iniciació (*bildungsroman*, crec que en diuen els experts) més estranyes i alhora fascinants que he llegit mai. Farràs es permet el luxe de rebentar-nos el final de la trama des del títol perquè, en realitat, és una

novella que se sustenta perfectament al marge del contingut dramàtic. Narra la fugida d'un jove d'una ciutat inconcreta cap a un gran circ plantat en una platja qualsevol, a tocar d'un poble de la costa indeterminat. La història se situa en un passat imprecís, de carruatges, carreters i cavalls, però, alhora —per la inclusió d'altres elements com grups de ciclistes o la mateixa idea del circ— no molt lluny de la modernitat. El narrador, en primera persona, va endinsant-nos a través de diverses escenes breus a les interioritats de la vida circense i dels personatges.

Parlem-ne. Un circ. Què fascina d'aquest món que tanta gent encara s'hi acosta? La vida ambulat i precària? La fusió de teatre, màgia, música, maltractament animal i varietats? Els circs arrossegueu un aire decadent des de sempre, però mai no acaben de morir. Una aura envolta uns personatges que tots reconeixem, però que mai no acabem de descobrir què amaguen. Són aquests personatges els que poblen les pàgines de la novella: l'intendent del circ, el caixer, l'hèrcules, el pallaso, la dona gegant, els nans, la bella trapezista i una munió de personatges més que cerquen, dia a dia, un talent únic per muntar un xou i poder-lo incloure al cartell de l'espectacle. Tots plegats, fascinats per la figura d'un fabulador de prestigi absurd —mai no es compleix cap de les seves prediccions— però que segueix mantenint un lloc privilegiat dins del clos tancat en què tots conviuen.

Per penetrar en aquest món de teatre i impostura, Farràs opta per utilitzar un llenguatge de gran artificiositat verbal, lligat a l'artificiositat de les situacions que planteja una vida com la del circ:

Tots nosaltres, però, ens movíem només en el terreny de la petita comèdia. La nostra era una història modesta, gens significant, i ni els desenganys ni les traïcions, que hi eren, arribaven a tenir la dimensió de crueltat (p. 138).

Aquest és, realment, el gran tresor i mèrit de la novella. El narrador s'expressa sempre amb un llenguatge barroc i refistolat, pompós, generós en adjectius i matisos, però que en cap cas resulta pedant. Més aviat, quan se li agafa el to, es converteix en risible, perquè conforma un distanciament irònic de registre respecte a la veritable història que ens està explicant. Farràs treballa la llengua frase a frase, amb una exigència que no deixa cap respir al lector. Si hom es despista un moment, pot perdre ràpidament el fil d'una història molt més divertida del que a un espectador distret li podria semblar.

Perquè *La mort del fabulador* planteja, també, algunes situacions altament divertides i picaresques, amb parelles i tríos artístics i sentimentals que es fan i es desfan, amb personatges lligats a la seva aparença, que no poden escapar del que tothom espera d'ells —com l'hèrcules o la geganta— i amb una resolució final, la mort del fabulador —no en podia ser cap altre—, relligat amb una finor i una delicadesa admirables i que lògicament va molt més enllà de la mort física del personatge. El jove narrador podrà fer balanç i emprendre un nou camí.

La subtilitat i l'ambigüitat amb la qual es plantegen les situacions en aquesta primera novella va tenir continuïtat en *El vigilant i les coses*. Aquest llibre va quedar finalista del premi Crexells (quan aquest premi encara significava alguna cosa) un any de competència

realment ferotge — *Els jugadors de Whist*, de Vicenç Pagès Jordà i *Contes russos*, de Francesc Serés, n'eren els altres dos candidats.

Ens situem novament en un espai poc concret. Una ciutat amb riu, Club Gimnàstic, Hotel Continental i un extraradi amb magatzems, en un dels quals hi treballa el peculiar protagonista d'aquesta història: el vigilant August. Aquesta vegada Pasqual Farràs opta per jugar amb els noms propis i sí que bateja tota la nòmina de personatges que hi apareixen que, combinats amb el seu caràcter i accions, acaben agafant també un rerefons humorístic.

La novella s'enceta amb una cita de Robert Musil, de *L'home sense qualitats*, que ens marca la pauta de lectura del protagonista August (nom d'emperador, però també de pallasso), un vigilant que va decidir portar una vida tan anònima i anodina com fos possible. Viu al marge de la societat, sense vinculació sentimental amb cap persona ni amb cap valor moral. August vol ser un espectador de l'existència humana perquè li sembla que aquesta és la millor manera de viure-la, esdevenir un observador privilegiat de tot allò que l'envolta. Tanmateix, un parell d'esdeveniments dels quals és testimoni faran que es replantegi l'apatia social en què s'havia vist immers els darrers temps. El vigilant haurà de fer front a les *coses* que passen a la ciutat i que, fins i tot, el podrien afectar.

L'ús, en aquest cas, d'un narrador omniscient facilita sovint el desdoblament al qual es veu sotmès August, perquè entrem dins de tots els seus pensaments, però alhora podem veure com és quan decideix passar a l'*acció*. Tot i deixar un xic de banda la pirotènia adjectival de la primera novella, Farràs segueix mantenint una llengua treballada, amb un lèxic precís, que li permet allargassar pàgines i pàgines d'una història en què s'intercalen les constants pors i reflexions del protagonista, que dubta constantment de si, amb les seves decisions, pren o no el camí correcte. És com si l'autor es complagués a dilatar una història que de nou torna a tenir uns referents sempre inconcrets i, com el definien a l'inici, inquietants.

Així doncs, l'escriptor solsoní aconsegueix bastir la novella a partir, sovint, d'abstraccions, de discursos plens de sobreentesos i d'ambigüitats que preveuen mals presagis que mai s'acaben de concretar —un bon exemple en seria el delirant diàleg entre August i el senyor Grand entre les pàgines 113-118. De personatges que xerren i xerren sense saber del tot on volen anar a parar; de situacions absurdes i, de vegades, fins i tot roïnes. En el seu intent de contactar de nou amb les *coses*, el vigilant August es trobarà amb altres personatges com el jove i brillant Hèctor, la seva parella Lena (Helena), el vigilant Grand o el subordinat trampós Cabrinetti; i intentarà recuperar el contacte perdut amb una antiga amant, Galla (musa inspiradora?), una dona inconstant i fugissera, com, de fet, totes les vicissituds de la vida que se li escapen a August.

El vigilant i les coses planteja situacions com aquestes i moltes d'altres, amb reflexions agudes, però, que acaben donant sovint una sensació desencantada (i qui sap si conformista) de la vida. En aquest sentit, potser, l'únic retret que se li pot fer a la novella és que, en el seu desenvolupament —i emparat en el to reflexiu que l'amara— tingui certs passatges que acaben resultant lents o reiteratius. És clar que potser aquest efecte era

buscat per l'autor a l'hora de dotar-la d'aquest to falsament innocent. El subtil fil que uneix tots els personatges s'acabarà desllorigant, a poc a poc, amb la mateixa coherència i elegància amb què havia resolt les relacions de la primera novel·la.

Pasqual Farràs, en definitiva, planteja una literatura exigent i ambiciosa, no apte per a lectors mandrosos —dels que acostumen a passejar-se per Sant Jordi. A la contracoberta de la seva segona novel·la, s'hi explica que el seu projecte narratiu tindrà continuïtat amb dues obres més (*La necessitat* i *La vida a la frontera*) que encara no han vist la llum. Les esperem.

ETIQUETES: [CONTES RUSSOS](#) [EL TEMPS](#) [EL VIGILANT I LES COSES](#) [ELS JUGADORS DE WHIST](#) [FRANCESC SERÉS](#) [L'HOME SENSE QUALITATS](#)

[LA MORT DEL FABULADOR](#) [PASQUAL FARRÀS](#) [ROBERT MUSIL](#) [VICENÇ PAGÈS JORDÀ](#) [XAVIER ALLAGA](#) [XAVIER PLA](#)

ARTUR GARCIA FUSTER | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Barcelona, 1991). Filòleg i professor d'institut. Expert en literatura catalana contemporània i també en sèries de TV3. Autor del llibre *Memòria, oralitat i ironia a la narrativa de Jesús Moncada* (2019).

Llibres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018